https://mmm.fi/-/valkoposkihanhityoryhma-esittaa-kokonaisvaltaista-ratkaisua-karkotusta-myos-ampumalla-ja-lintupeltoja-

KAA 3/2020 Valkoposkihanhen metsästyksen salliminen

Erityisasiantuntija Jussi Laanikari/MMM/LVO/ERÄ

Maa- ja metsätalousvaliokunta 2.6.2022

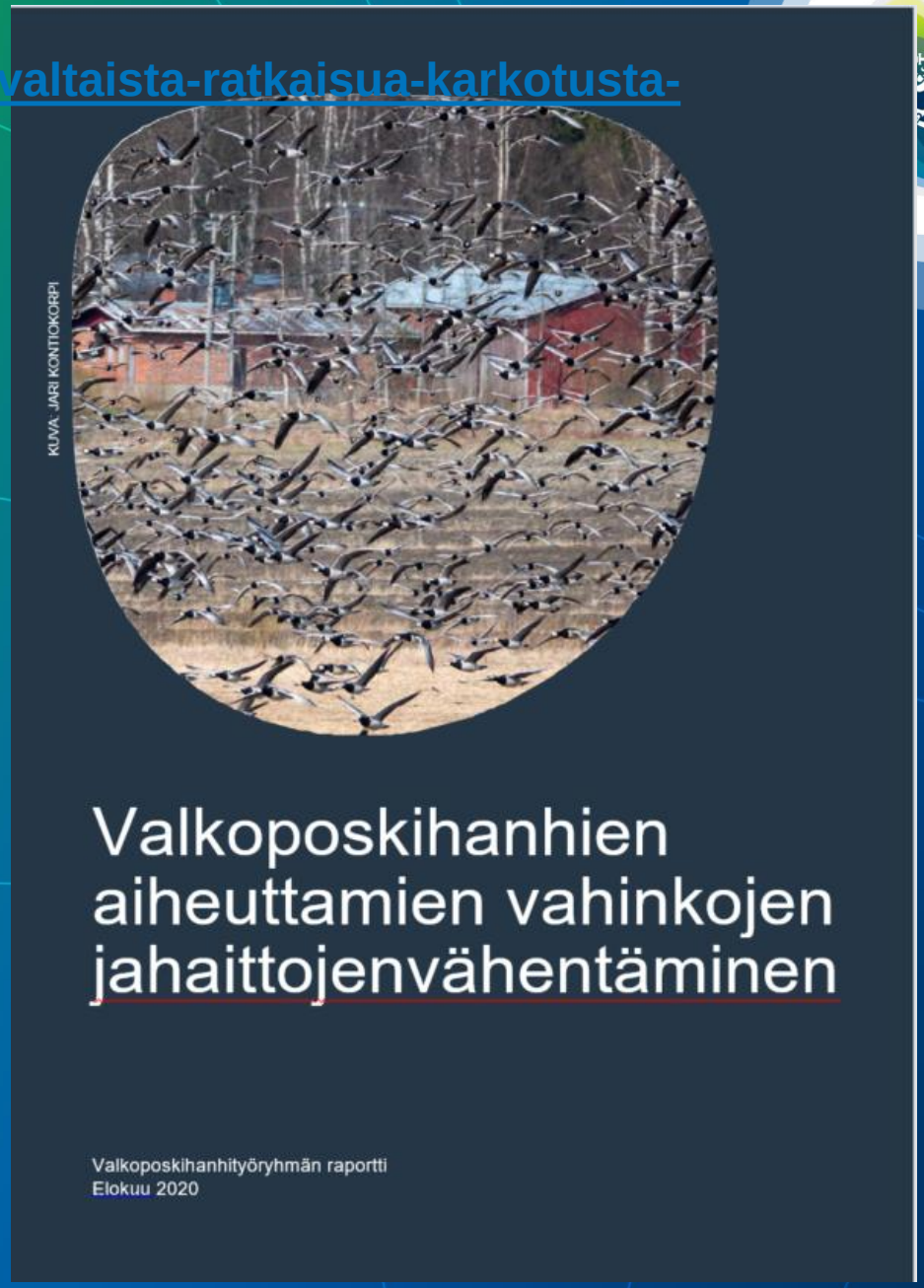

MMM:n vastine

- Lausunnoissa on tuotu esiin paljon seikkoja minkä vuoksi lajia ei tulisi siirtää riistalajiksi
- VARELYn lupapolitiikka on pysyvästi muuttunut 2020 kevään yli 3M€ vahinkojen johdosta
- Tätä ennen ainoastaan 1 tappolupa vs. 2021 syksyllä luvat 15 765 valkoposkihanhelle
- Kansalaisaloitteessa esitetty on toteutunut, valkoposkihanhien rajoitettu metsästys on otettu osaksi hanhien viljelyksille aiheuttamien vahinkojen torjuntaa
- Kevään ampumislupien osalta asia ratkeaa ehkä hanhipeltohankkeen tutkimustulosten seurauksena

1. Valkoposkihanhen metsästyksen salliminen edellyttää lintudirektiivin liitteen I muutosta

- **Valkoposkihanhi on lueteltu lintudirektiivin liitteessä I (erityisesti suojeltavat lajit). Sitä ei ole lueteltu liitteessä II (metsästettävät lajit). Näin ollen sen metsästys ei ole mahdollista 7 artiklan nojalla, vaan kyse voi olla ainoastaan 9 artiklan mukaisesta suojelusta poikkeamisesta.**
- **Lajin siirtäminen kansallisesti riistalajiksi ei muuta tilannetta vaan metsästyksen aloittaminen edellyttäisi muutosta ensin Bernin sopimuksen liitteeseen II ja lintudirektiivin liitteeseen I ja lajin lisäämistä liitteeseen II.**
- **Lintudirektiivi ei siten salli valkoposkihanhen metsästystä ja kannan säätelyä, koska laji ei ole direktiivin liitteessä II (metsästettävät lajit). Siksi ampuminen vahinkojen estämiseksi voi tapahtua vain poikkeusluvalla, eikä lajin siirtäminen kansallisesti riistalajiksi auta tätä mitenkään vaan pikemminkin vaikeuttaa.**
- **Keväisiin ampumispoikkeuslupiin pitää saada lupa ELY –keskukselta pesimälinnuston häirintään ja Natura2000 -alueiden, kansallisesti merkittävien lintualueiden (FINIBA-alueet) ja MAALI –alueiden osalta on saatava myös metsästyksen salliva lausunto. Tähän asti myönnettyjen lupien valossa se ei tule onnistumaan. Yhden luukun sijasta lupaa haettaisiin kahdelta luukulta Suomen riistakeskukselta ampumiseen ja pesimälinnuston häirintään VARELY:ltä (Itä-Suomen Hao 31.8.2021)**
- **Valkoposkihanhi voidaan siirtää kansallisesti riistalajiksi, mutta vasta kun laji on siirretty lintudirektiivin liitteeseen II.**

2. Valkoposkihanhivahinkojen korvaaminen vaarantuu (1/2)

- Rauhoitettujen lajien korvausjärjestelmä (Raulako-laki) on saanut hyväksynnän komissiolta 28.3.2022
- Tukijärjestelmä on voimassa marraskuuhun 2026 saakka ja sen kokonaistalousarvio on 25 000 000 euroa.
- Riistalajiksi siirtämisellä vaarannettaisiin viljelijöiden vahingonkorvaukset, sillä kyseessä on paljon laajempi prosessi kuin vain lajin lisääminen metsästyslain 5§:n riistalajistoon.
- Riistavahinkolakiin ja asetukseen sekä talousarvioon tehtävät muutokset edellyttäisivät mittavaa lainsäädäntövalmistelua. Niiden tultua hyväksytyksi kansallisesti edellyttäisi oikeusperustan muuttuminen uutta notifiointia, jotta korvaaminen ylipäätään voisi jatkua riistavahinkolain puolella. Ottaen huomioon, että notifiointiprosessi kesti komission lisätietopyyntöineen komissiossa 4,5 kuukautta, voidaan odottaa hyvin pitkää prosessia.
- Pelkkä riistalajiksi säätäminen lopettaisi korvaukset, kuten kävi naakan siirrossa metsästyslain puolelle rauhoittamattomaksi lajiksi vuonna 2018.

Valkoposkihanhivahinkojen korvaaminen vaarantuu (2/2)

- Korvauksien maksaminen saattaisi loppua pitkäksi aikaa, sillä valtiontukisääntöjen notifioinnin yleisperiaatteena edellytetään, ettei korvauksia saa maksaa sinä aikana, kun korvausjärjestelmän muutos on tutkinnan alla (stand still). Samaan aikaan ei voitaisi myöskään rahoittaa esimerkiksi hanhipaimentoimintaa ja vahingonestomateriaalien tai –laitteiden (mm. käsilaserit, dronet) hankintaa.
- Viivytykset korvauksissa voisivat johtaa konkursseihin tai nautatilojen lopettamisiin, mikäli uudelleenviljelyyn tai korvaavan rehun ostamiseen ei ole varaa. Todettakoon vielä, että MMM:n ja YM:n yhteinen valkoposkihanhityöryhmä oli raportissaan yksimielinen, että laji tulee viljelijöiden korvausten varmistamiseksi pitää luonnonsuojelulaissa, kunnes lintudirektiivin liite muuttuu.
- Korvausten maksaminen olisi mahdollista tämän ajan vähämerkityksellisenä tukena (de minimis), mutta siinä tuen saajalle asetettu raja 20 000 €/3 verovuotta näyttäytyy ilmeisen mahdottomana vuoden 2020 kevään yli 3 M€ vahinkoihin verrattuna.
- Korvausten maksamisen siirtyminen ELY-keskuksilta Ruokavirastolle edellyttäisi pysyvää resurssilisäystä myös Ruokavirastoon sekä korvauksia varten määrärahoja valtion talousarviossa ympäristöministeriön pääluokasta maa- ja metsätalousministeriön pääluokkaan.
- Määrärahat YM:stä tulee luonnonsuojelun momentilta 35.10.63 (eräät luonnonsuojelun menot, kohta 9), jossa on **44 M€ (TAE2022)**, mikä varmistaa korvausten täysimääräisen korvaamisen vaikka korvaukset moninkertaistuisivat (huom. maksuvaltuus 25M€)

Korvaukset ja maksatukset on syytä pitää YM:ssä niiden katkeamisen estämiseksi.

➡ **Valkoposkihanhi siis kansallisesti riistalajiksi, mutta vasta kun laji on lintudirektiivin liitteessä II**

Lintudirektiivin liitteen I muuttaminen

- Bernin sopimuksen muuttaminen on välttämätön edellytys sille, että lintudirektiivin liite muuttuisi
- Komissiolla on asiassa aloitevalta ja komission virkamiehet ovat useaan otteeseen ilmaisseet myös virallisissa dokumenteissa, etteivät aio muuttaa lintudirektiivin liitteitä yhden lajin takia
- YM toteaa lausunnossaan (22.2.2022) käymistään keskusteluista, että komissio on myös todennut, että ensimmäinen askel mahdollisen keskustelun avaamiselle direktiivin muuttamiseksi valkoposkihanhen osalta olisi hanhen poistaminen suojeltavien lajien piiristä Bernin sopimuksen alla.
- mikäli direktiivi avattaisiin, tultaisiin samassa yhteydessä tarkastelemaan myös mm. useiden muiden lajien poistamista liitteestä II.
- MMM mielestä tämäkään ei ole ongelmallista vaan näin liitteiden muutosten sekä luonto-että lintudirektiivin osalta tulisikin toimia. MMM on muutoinkin tehnyt useampivuotisia metsästysrajoituksia useille uhanalaistuville vesilinnuille.
- On kuitenkin olemassa esimerkki muutoksen mahdollisuudesta yhden lajin osalta: merimetso siirrettiin (1997) pois luontodirektiivin liitteestä I, koska suojelutoimet olivat saavuttaneet lintudirektiivin tavoitteet. Laji ei vain siirtynyt metsästettäväksi lajiksi liitteeseen II.

4. Metsästys Virossa ja Ruotsissa tapahtuu myös lintudirektiivin poikkeuksin

- Virossa ja Ruotsissa metsästys tapahtuu myös lintudirektiivin poikkeuksia noudattaen
- Aiemmin molemmissa maissa lintujen poikkeusperusteinen tappaminen metsästyslainsäädännön mukaisin menetelmin oli rajoitettu syksyyn ja sallittu vain pelloilla, joilla on sato.
- Ruotsissa valkoposkihanhia saa metsästää 1.7.-30.6. välisenä aikana, jos ne esiintyvät vähintään 5 yksilön parvissa pellolta, jolta sato on korjaamatta ja laulujoutsenia vastaavasti 1.8.-31.3.
- Ruotsin ja Viron metsästyksen lintudirektiivin mukaisuutta ei ole Euroopan Unionin tuomioistuimissa arvioitu, eikä niistä ole neuvoteltu komission kanssa. Esimerkiksi Virossa oli aiemmin mahdollista saada poikkeusluvat myös keväiseen ampumiseen, mutta tuomioistuimen ratkaisu lopetti sen 2021 keväällä.

5. Muita huomioita

- Lakialoitteessa LA19/2021 esitetään, että valkoposkihanhia voisi hyödyntää metsästäjien taloudessa ravinnoksi.
- Koska kyseessä on pelkästään kansallinen ongelma, tämä 112 kansanedustajan allekirjoittama lakialoitteen luonnonsuojelulain muuttamisesta siten, että valkoposkihanhea ja merimetsoa saisi suoraan lain nojalla hyödyntää metsästäjien ravinnoksi. Asia on ympäristövaliokunnassa.
- Asia on erittäin ajankohtainen luonnonsuojelulain uudistamisessa, sillä hallituksen esityksessä HE76/2022 luonnonsuojelulain kokonaisuudistamiseksi on direktiivin poikkeussäännökset kirjoitettu lakiin, mutta ei mahdollisteta enää poikkeamista pääsäännöstä, vaikka lintudirektiivin 9 artiklan 1 kohdan c-alakohdan säännökset mahdollistaisivat asiallisen hyötykäytön.
- Ravintokäyttö lienee ainoa jäljellä oleva syy, miksi laji pitäisi siirtää riistalajiksi.
- Pääsäännöstä on kuitenkin jo poikettu: ELY-keskuksen päätöksessä (2018, VARELY/3749/2016) merimetsojen ampumisluvassa mahdollistettiin ravinnoksikäyttö:

  > ”Ampujalla on lupa pitää merimetsoja käyttääkseen niitä omana ruokanaan tai varoittimena pyydykseen (on kiellettyä kuljettaa, myydä ja vaihtaa sekä markkinoida ja käydä kauppaa ammutuilla merimetsoilla).”

- Suomessa ravinnoksi hyödyntämisen kiellon taustalla on puhtaasti kansalliset luonnonsuojeluperiaatteet, joista olisi syytä poiketa ainakin valkoposkihanhen osalta.
- Eduskunnalla on mahdollisuus lisätä luonnonsuojelulakiin valiokuntakäsittelyssä asiallinen hyötykäyttö ja sallia sama kuin muissa Pohjoismaissa

MMM:n linjaukset (valkoposkihanhi)

1) Lyhyt aikaväli

- joustavat poikkeusmenettelyt LSL:n piirissä (alueelliset poikkeukset rauhoitettujen lintujen ampumiseen pelloilta sekä saaliin hallussapitoon ja hyödyntämiseen)
- Taataan viljelijöiden oikeusturva eli täysimääräiset ja nopeat korvaukset luonnonsuojelun määrärahoista ja poikkeuslupien nopea käsittely käsittäen myös ampumisen keväällä (hanhipeltohankkeen ampumis- ja äänikarkotetutkimuslupa keväällä 2022)
- hanhipellot YM:n rahoituksella, jossa omistajaksi ELY –keskus tai MH:n luontopalvelut (esim. Valkeasuon turvesuo)
- karkotusmenetelmien kehitys ja rahoitus luonnonsuojelun määrärahoista
- YM:n tulee pitää EU-kokouksissa jatkuvasti esille liitteen muutosta
- painetta luotava komissioon mm. parlamentin jäsenten kirjallisin kysymyksin

2) Pitkä aikaväli

- adaptiivisen kannan säätelyprosessi on jo luotu AEWA:n valkoposkihanhen kv-hoitosuunnitelmassa
- AEWA:ssa valkoposkihanhi on liitteen sarakkeessa C eli saa metsästää (Bernin sopimus ja lintudirektiivi estää)
- Painetta on kohdennettava komissioon, kunnes lintudirektiivin liite I on saatu muutettua. Liite ei tule ikinä muuttumaan, jos laji siirtyy riistalajiksi ennen muutosta. Esimerkki olemassa: merimetso (1997) pois liitteestä I, koska suojelutoimet olivat saavuttaneet lintudirektiivin tavoitteet.
- **Valkoposkihanhi kansallisesti riistalajiksi, <u>mutta vasta kun laji on lintudirektiivin liitteessä II</u>**
- Riistakeskuksen johdolla toteutetaan kv-verotussuunnitelma, jotta lajin kannan kasvuun voidaan puuttua koko Euroopan tasolla.

Kiitos